

ZDZISŁAW CZEPPE
(1917–1991)

GEOGRAF
GEOMORFOLOG, GEOGRAF FIZYCZNY
POLARNIK

Zdzisław Czeppe urodził się 22 listopada 1917 r. w Limanowej. Był synem notariusza Wendelina Czeppego i Zofii, z domu Rotter. Uczęszczał do gimnazjum w Jaśle (1928–1936). Już w latach szkolnych zainteresował się geografią, gdy pod kierunkiem nauczyciela i zasłużonego krajoznawcy, doktora Józefa Staški, uczestniczył w pracach Koła Krajoznawczego. Z tego okresu pochodzi pierwsza publikacja *Niezbadane grotty na Bukowcu* (1936). W 1936 r. rozpoczął studia w Instytucie Geograficznym Uniwersytetu Jagiellońskiego, przerwane wybuchem wojny. Jesienią 1939 r. ewakuował się z Polski. Szlak jego wojennej emigracji prowadził do Bukaresztu (przez Lwów i Czerniowce), skąd z grupą kandydatów do armii polskiej wyjechał (przez Jugosławię i Włochy) do Coetquidan w Bretanii, gdzie powstawał obóz Wojska Polskiego tworzony przez gen. W. Sikorskiego. Jako plutonowy podchorąży, wraz z III Dywizją Piechoty, został ewakuowany do Szkocji. W 1941 r. przydzielono go do Polskich Sił Lotniczych i jako radiotelegrafista odbył do maja 1944 r. 29 lotów bojowych w Dywizjonie 300. Jego zasługi jako żołnierza uhonorowane zostały trzykrotnie Polskim Krzyżem Walecznych, trzykrotnie Medalem Lotniczym oraz odznaczeniami brytyjskimi: „1939–1945 Star”, „Air Crew Europe Star”, „Defence Medal”, „War Medal”.

Latem 1944 r. Zdzisław Czeppe rozpoczął pracę w Polskim Instytucie Geograficznym w Londynie, kierowanym przez profesora B. Zaborskiego, oraz studia geograficzne w Uniwersytecie Londyńskim, w Birbeck College (1944–1946).

Wiosną 1947 r. powrócił do Polski i od września 1947 r. podjął pracę na stanowisku asystenta w Katedrze Geografii Fizycznej Uniwersytetu Wrocławskiego, uzupełniając egzaminy i pisząc pracę magisterską *Z morfologii Gór Stołowych* (1952). Magisterium uzyskał w 1948 r. i przeniesiony został w 1949 r. jako asystent do Instytutu Geografii UJ. W 1948 r. zawarł związek małżeński ze Stanisławą Policht, geografem z Państwowej Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie. W 1950 r. urodziła się ich córka Elżbieta, a w 1952 r. syn Tomasz. W 1952 r. Z. Czeppe został starszym asystentem, a w 1956 r. adiunktem w Katedrze Geografii Fizycznej. W latach 1951–1957 wykładał także geomorfologię i kierował Sekcją Geografii na Wydziale Zaocznym Państwowej Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie.

W latach 1957–1958 uczestniczył w 14-miesięcznych badaniach geomorfologicznych na Spitsbergenie, w ramach polskiej wyprawy III Międzynarodowego Roku Geofizycznego. Na podstawie rozprawy *Roczny przebieg mrozowych ruchów gruntu w Hornsundzie (Spitsbergen) 1957–1958* uzyskał w 1959 r. stopień doktora nauk przyrodniczych w UJ. Badania na Spitsbergenie kontynuował w okresach letnich 1959 i 1960 r. W 1965 r. otrzymał stanowisko docenta na podstawie rozprawy habilitacyjnej *Przebieg głównych procesów morfogenetycznych w południowo-zachodnim Spitsbergenie*.

Od 1965 r. pracował jako docent etatowy w Katedrze Geografii Fizycznej UJ, a od 1966 r. jako kierownik Zakładu Geografii Regionalnej UJ, przekształconego w 1968 r. w Zakład Geografii Fizycznej Instytutu Geografii UJ, w którym podjął problematykę kompleksowych badań środowiska przyrodniczego gór i wyżyn. W 1978 r. otrzymał nominację na profesora nadzwyczajnego. Obok działalności nau-

kowo-dydaktycznej w Zakładzie Geografii Fizycznej zorganizował w latach 1979–1980 Pracownię Dokumentacji Badań Polarnych, a w jej ramach — wyprawy naukowe na Spitsbergen, prowadząc je osobiście w latach 1980 i 1981.

Podczas naukowych wyjazdów zagranicznych prowadził liczne wykłady i seminaria, m.in. na zaproszenie: State University of New York, State University of Wisconsin Milwaukee (1969), Instytutu Geografii i Geologii w Liège w Belgii (1970), Uniwersytetu Londyńskiego (1972), uniwersytetu w Helsinkach (1981), uniwersytetu w Debreczynie (1981). Przebywał w Norweskim Instytucie Polarnym i w uniwersytetach w Oslo, Bergen i Salzburgu.

Od połowy lat 60. pełnił liczne funkcje naukowe i organizacyjne: jako członek i zastępca przewodniczącego Rady Naukowej Zakładu Ochrony Przyrody PAN (1966), członek Prezydium i zastępca przewodniczącego Ośrodka Dokumentacji Fizjograficznej PAN (1966), członek Komisji Nauk Geograficznych (1966), członek Prezydium Komitetu Badań Polarnych (1977), zastępca dyrektora Instytutu Geografii UJ (1978–1981), kierownik Pracowni Dokumentacji Badań Polarnych UJ (od 1979), delegat Rady Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi do Senatu UJ (1982–1987). Uczestniczył w pracach Komitetu Nauk Geograficznych PAN (1981–1983), Komisji Wypraw Arktycznych, Komisji Kartografii i Geodezji, komitetów redakcyjnych „Polish Polar Research” i „Studia Naturae”, zasiadał w radach naukowych: Instytutu Kształtowania Środowiska oraz Żywieckiego Parku Krajobrazowego, był członkiem Polskiego Towarzystwa Geograficznego, Polskiego Towarzystwa Geofizycznego i Polskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk o Ziemi. Odznaczony m.in. Złotym Krzyżem Zasługi, Krzyżem Ka-

Prof. Z. Czeppe w czasie wycieczki Studium Ochrony Przyrody AR w Krakowie

Zdzisław Czeppe podczas badań terenowych na Spitsbergenie, 1957

walerskim Orderu Odrodzenia Polski, Medalem Komisji Edukacji Narodowej, Złotą Odznaką PTG. W 1967 r. otrzymał nagrodę zespołową II stopnia Ministra Oświaty i Szkolnictwa Wyższego za współautorstwo podręcznika *Geografia fizyczna części świata*. W 1970 r. podczas pobytu w Instytucie Geografii i Geologii uniwersytetu w Liège, gdzie na zaproszenie profesora P. Macara wygłosił cykl wykładów, otrzymał imiennie dedykowany medal uniwersytetu w Liège za organizowanie współpracy między uniwersytetem w Liège a UJ. W 1974 r. otrzymał nagrodę Sekretarza Naukowego PAN za kierowanie zespołem badawczym i współudział w opracowaniu monografii *Wartości środowiska przyrodniczego Wyzyny Krakowsko-Wieluńskiej i zagadnienia jego ochrony*.

Aktywny naukowo do ostatnich dni, zmarł nagle 19 sierpnia 1991 r. w Tuchowie. Został pochowany na Cmentarzu Rakowickim w Krakowie.

Profesora Czeppego cechowała duża otwartość, przystępność, życzliwość i umiejętność inspirowania badań. W pamięci uczniów pozostał geografem o szerokiej wiedzy i jasnym widzeniu współczesnych problemów środowiska przyrodniczego, żołnierzem zasłużonym dla niepodległości Polski, uznanym w świecie polarnikiem, wyrozumiałym i cierpliwym nauczycielem i wychowawcą, a przy tym człowiekiem prawym, niezwyklej skromności i taktu, który mimo wielu przeciwności losu pozostał do końca pogodny i życzliwy ludziom.

DZIAŁALNOŚĆ NAUKOWA

Zdzisław Czepe należał do pokolenia geografów o szerokich zainteresowaniach naukowych, obejmujących geomorfologię, geografę fizyczną kompleksową, a w jej ramach: strukturę i funkcjonowanie środowiska przyrodniczego, antropopresję oraz zagrożenia i ochronę środowiska przyrodniczego.

GEOMORFOLOGIA

Z. Czepe przeprowadził badania rzeźby Gór Stołowych, udowadniając w rozprawie *Z morfologii Gór Stołowych* (1952), że powierzchnia stoliwa ścina różne utwory geologiczne, jest więc powierzchnią zrównania, a nie powierzchnią strukturalną, jak sądzono wcześniej. Czynnikiem uczestniczył w opracowaniu instrukcji mapy geomorfologicznej w zespole kierowanym przez Mieczysława Klimaszewskiego. W pracy *Zjawiska sufozyjne w glinach zboczowych górnej części dorzecza Sanu* (1960) przedstawił warunki rozwoju form sufozyjnych, zwracając po raz pierwszy w polskiej literaturze uwagę na występowanie tego procesu w Karpatach. Pięcioletnie badania zespołowe nad procesami mrozowymi w gruncie, prowadzone pod jego kierunkiem w 6 stacjach pomiarowych w południkowym przekroju Karpat, zaowocowały wyjaśnieniem problemu osiadania podłoża zamrażanego gruntu w długotrwałym okresie ujemnych temperatur. Kompakcję

gruntu tłumaczył „odsysaniem” wilgoci ku powierzchni zamarzania.

Wyniki badań Zdzisława Czepego na Spitsbergenie podczas zimowania 1957–1958 oraz sezonów letnich 1957, 1958, 1959 i 1960 zawarte zostały w serii opracowań o zasadniczym znaczeniu dla rozwoju dynamicznej geomorfologii peryglacialnych obszarów polarnych. Są to w tym zakresie jedne z pierwszych w świecie prac opartych na całorocznym cyklu obserwacji procesów morfogenetycznych i mikrorzeźby. Mimo upływu kilku dziesięcioleci prace te zachowały pełną aktualność i stały się podstawą jego międzynarodowego autorytetu naukowego. Na szczególną uwagę zasługują

dwie wyżej wymienione prace: doktorska i habilitacyjna. W pracy doktorskiej po raz pierwszy w literaturze światowej wyróżnił w warstwie czynnej zmarzliny cztery strefy o różnej częstotliwości i długości okresów zamarzania i odmarzania, z czym wiąże się proces segregacji frakcji, w wyniku którego powstają tzw. gleby strukturalne. Praca habilitacyjna natomiast jest jednym z pierwszych tak wnikliwych opracowań rocznego przebiegu peryglacialnych procesów morfogenetycznych w strefach polarnych. W swych rozprawach i artykułach z lat 60. wskazał również na wielkie znaczenie wody płynącej w tworzeniu powierzchniowych form terenu, przedstawił ilościową ocenę udziału wiatru w usuwaniu zwietrzliny z żeber skalnych, przedstawił i wyjaśnił proces eksfoliacji skał w zimnym klimacie jako proces wietrzenia chemicznego. Badał także morskie procesy brzegowe, a szczególnie zagadnienie rozwoju nadmorskich wałów burzowych. Zweryfikował w ten sposób szereg mniej lub bardziej szczegółowych poglądów i hipotez na temat formowania rzeźby obszarów peryglacialnych. Niektóre z prac profesor referował na międzynarodowych kongresach naukowych, geograficznych i INQUA, zdobywając wielkie uznanie słuchaczy. Np. wyjaśnienie procesu eksfoliacji skał w klimacie zimnym przyniosło mu w 1964 r. nagrodę Międzynarodowego Kongresu Geograficznego w Londynie. Wyniki tych badań spotkały się z dużym zainteresowaniem badaczy polarnych na całym świecie, są szeroko cytowane w literaturze polarnej i wprowadzone do podręczników geomorfologii.

Prof. Z. Czepe wraz z I. Gewont (po prawej) i M. Czepe

GEOGRAFIA FIZYCZNA KOMPLEKSOWA

Zainteresowania naukowe skoncentrował Zdzisław Czepe na wypracowaniu kompleksowych metod badania środowiska przyrodniczego obszaru gór i wyżyn, rozumianego jako system złożony z geokompleksów. Kilkuletnie badania naukowe

prowadzone wraz z młodym zespołem pracowników Zakładu Geografii Fizycznej zaowocowały publikacjami metodycznymi dotyczącymi wydzielenia i klasyfikacji geokompleksów (1978, wraz z K. German). Droga naukowa profesora z upływem lat prowadziła od analizy środowiska przyrodniczego pojmowanego jako zbiór elementów abiotycznych i biotycznych, wzajemnie z sobą powiązanych, po środowisko przyrodnicze postrzegane jako geosystem o określonej strukturze, złożony z geokompleksów wzajemnie na siebie oddziałujących, powiązanych relacjami przy czynowo-skutkowymi, i przez to oddziaływanie tworzących nową jakość. Takie ujęcie środowiska przyrodniczego jest szeroko znane współcześnie pod nazwą „ekologia krajobrazu” lub „geoekologia”.

Liczne prace Zdzisława Czecpego dotyczące regionalizacji fizycznogeograficznej wnoszą nowe spojrzenie w zakresie metodycznym. Cechą charakterystyczną jest odejście od tradycyjnie stosowanych w regionalizacji metod dedukcyjnych na rzecz podejścia indukcyjnego; od badań szczegółowych, terenowych — do uogólnień regionalnych. Nowatorstwo tych prac polega na uzasadnieniu odrębności regionów ich wewnętrzną strukturą i organizacją, co znajduje wyraz m.in. w publikacjach dotyczących regionów województwa krakowskiego i tarnowskiego (1988, wraz z K. German). Badania fizycznogeograficzne w ujęciu kompleksowym były dobrą podstawą do wykonanych przez profesora licznych ekspertyz, opinii fizjograficznych wsi, gmin oraz ocen środowiska na konkretne potrzeby, na zamówienie władz terenowych, m.in.: opracowanie fizjograficzne środowiska geograficznego gminy Ciężkowice, charakterystyka środowiska geograficznego gminy Jordanów, środowiska naturalnego Zakopanego. W pracach o aspekcie stosowanym wyrażał głęboką troskę o właściwe gospodarowanie zasobami przyrody, czego wyrazem są m.in. dwa tomy Ośrodka Dokumentacji Fizjograficznej PAN opracowane pod jego redakcją: *Wartości środowiska przyrodniczego Wyżyny Krakowsko-Wieluńskiej* (1972) oraz *Wartości środowiska geograficznego dorzecza Białej Dunajcowej i zagadnienia jego ochrony* (1976).

Do badań polarnych powrócił w 1979 r., organizując wspomnianą już Pracownię Dokumentacji Badań Polarnych i opracowując interdyscyplinarny plan badań zespołowych Uniwersytetu Jagiellońskiego na stosunkowo mało znanym obszarze północno-zachodniego Sörkapplandu. Badania te umożliwiały poznanie współzależności między poszczególnymi komponentami środowiska, a także między całym systemem środowiska przyrodniczego a działalnością człowieka. Podczas dwóch pierwszych wypraw UJ, kierowanych przez niego w latach 1980 i 1981, przeprowadził kartowanie fizycznogeograficzne sterasowanych nizin nadmorskich, stosując metodę opracowaną wcześniej dla obszaru Karpat. Zapoczątkował tym samym jedno z pierwszych w europejskiej Arktyce szczegółowe opracowanie struktury środowiska przyrodniczego. Rezultaty tych prac zostały opublikowane m.in. w redagowanych przez niego dwóch tomach studiów polarnych, w serii „Zeszyty Naukowe UJ. Prace Geograficzne” (1985, 1990, wraz z W. Ziają). Tomy te zawierają poza tym ok. 20 artykułów na temat podłoża skalnego, pokryw czwartorzędowych, rzeźby terenu, letnich warunków pogodowych, krążenia wód, zespołów roślinnych, ptaków oraz dziejów działalności człowieka.

Ostatnie lata aktywności naukowej Zdzisława Czepego, przypadające na okres pogarszającej się kondycji środowiska przyrodniczego i szybko postępującej degradacji jego zasobów, owocują publikacjami na temat zaburzeń, zagrożeń i zanieczyszczeń środowiska. Podjął on w tym okresie pionierskie badania nad zaśmieceniem środowiska przyrodniczego Karpat, sygnalizując wynikające z tego zagrożenia dla człowieka i natury. Kierując tematem *Wpływ działalności człowieka na przekształcanie elementów abiotycznych środowiska górskiego*, dostrzegł i wskazywał na zagrożenia środowiska spowodowane lokalnymi skupiskami emitorów pyłów i gazów, ujawnianiem źródeł i górnych biegów małych potoków, wyczerpywaniem się zasobów czystych wód w aluwkach, dewastacją lasów, a w konsekwencji — obniżaniem się wód gruntowych w utworach pokrywowych Karpat Fliszowych. Mocno akcentował potrzebę pilnej ochrony środowiska niszczonego często w sposób nieodwracalny. Postrzeganiem wagi przemian i zagrożeń środowiska wynikających z antropopresji wyprzedzał epokę.

Prof. Zdzisław Czepepe w toczce Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi UJ

ORGANIZATOR NAUKI

Od 1968 r. Zdzisław Czepepe skupiał swoje zainteresowania na nowej wówczas w Polsce dyscyplinie — geografii fizycznej kompleksowej, organizując pracę nowo powstałego Zakładu Geografii Fizycznej oraz opracowując nowe metody kompleksowych badań środowiska przyrodniczego. W okresie reorganizacji programu studiów stworzył, wraz z zespołem, koncepcję oryginalnego, bogatego programu specjalizacji z geografii fizycznej kompleksowej, poszerzając zespół dydaktyków o specjalistów z innych dyscyplin, niezbędnych do wszechstronnego wykształcenia studentów.

Najważniejszym przedsięwzięciem organizacyjnym Zdzisława Czepego w zakresie badań polarnych było powołanie w 1979 r. Pracowni Dokumentacji Badań Polarnych w Instytucie Geografii UJ. Nosila ona jego imię od 1994 do 1996 r., kiedy to po połączeniu jej z pracownią Lichenologii powstał w Instytucie Botaniki

UJ Zakład Badań i Dokumentacji Polarnej im. prof. Zdzisława Czepego. Pracownia ta była nie tylko ośrodkiem dokumentacji polskiej działalności polarnej, ale też spełniała rolę centrum organizacji wypraw Uniwersytetu Jagiellońskiego na Spitsbergen. Aż do swojej śmierci przejawiał profesor troskę o poziom naukowy i dobór uczestników tych wypraw.

NAUCZYCIEL I POPULARYZATOR

Wysoko należy ocenić zasługi Zdzisława Czepego w kształceniu młodzieży. Jego szerokie zainteresowania badawcze znalazły wyraz w 176 pracach magisterskich dotyczących następujących zagadnień: struktura i funkcjonowanie środowiska przyrodniczego gór i wyżyn (80 prac), regionalizacja fizycznogeograficzna południowej Polski (35 prac), przemiany i ochrona środowiska przyrodniczego (52 prace) i innych (9 prac). Promował 7 doktorów, recenzował 19 prac doktorskich i 6 rozpraw habilitacyjnych. Opracował koncepcję specjalizacji z geografii fizycznej kompleksowej, prowadził w jej ramach nowe wykłady: „Geografia fizyczna kompleksowa”, „Kształtowanie i ochrona środowiska”. Wraz z J. Flisem i R. Mochnackim opublikował w 1956 r. i w 1959 r., dwukrotnie wznawiany, dwutomowy podręcznik *Geografia fizyczna części świata*, który w 1966 r. wydany został w jednym tomie i również dwukrotnie wznawiany. Zdzisław Czepe jest także autorem podręcznika geografii dla liceów (wraz z A. Maryańskim).

Popularyzacji wiedzy geograficznej poświęcił 13 publikacji na łamach czasopism: „Poznaj Świat”, „Problemy”, „Wierchy” i „Wszechświat”. Większość z nich dotyczy zagadnień arktycznych.

Był nauczycielem łagodnym, bezpośrednim, otwartym na inwencję studentów. Zajęcia prowadził na wysokim poziomie merytorycznym, szeroko i wszechstronnie naświetlając prezentowane zagadnienia dzięki swojej bogatej wiedzy i doświadczeniom z badań terenowych.

UCZNIOWIE

Wychowankowie profesora pracują m.in. w instytutach naukowych, biurach planistycznych w kraju i za granicą, w parkach narodowych i szkolnictwie. W latach 1971–1988 wypromował siedmiu doktorów: Krzysztofa Koreleskiego, Wojciecha Widackiego, Krystynę German, Joannę Pociask-Karteczkę, Marka Kędziorę, Zbigniewa Hyczaka i Wiesława Ziaję. Czworo pierwszych to samodzielni pracownicy nauki Akademii Rolniczej w Krakowie i Uniwersytetu Jagiellońskiego.

EPONIMY I INNE FORMY UCZCZENIA PAMIĘCI

Wyrazem uznania dla działalności polarnej profesora jest nazwanie jego nazwiskiem przylądka Czepepynten, w okolicach ulubionej przez niego chaty traperskiej na północnym zachodzie Sörkapplandu (mapa topograficzna 1 : 25 000, Spitsbergen, Palffyodden, wydana przez Instytut Geofizyki PAN w 1987 r.). W 1998 r. nadano jego imię jednej z ulic Krakowa. Od 1996 r. istnieje Zakład Badań i Dokumentacji Polarnej im. Zdzisława Czepego w Instytucie Botaniki UJ.

PUBLIKACJE

Zdzisław Czepe jest autorem i współautorem 101 prac, w tym 87 naukowych. Pełna ich bibliografia jest opublikowana w: *Polar Studies of the Jagiellonian University*, t. 3, *Dedicated to the Memory of Professor Zdzisław Czepe (1917–1991)*, red. A. Krawczyk, W. Ziaja, *Zesz. Nauk. UJ. Prace Geogr.* 94, Kraków 1993, ss. 177, a obszerny wybór prac uporządkowany merytorycznie w biogramie K. German, W. Ziai (1999).

NAJWAŻNIEJSZE PRACE

1. *Z morfologii Gór Stołowych*, *Ochr. Przynr.* 1952, 20, s. 236–254.
2. *Geografia fizyczna części świata* [współautorzy: J. Flis, R. Mochnacki], cz. 1: *Europa*, wyd. 1, PWN, Warszawa 1956, ss. 215; cz. 2: *Lądy i morza pozaeuropejskie*, wyd. 1, PWN, Warszawa 1959, ss. 357.
3. *Roczny przebieg mrozowych ruchów gruntu w Hornsundzie (Spitsbergen) 1957–1958*, *Zesz. Nauk. UJ. Prace Geogr.* 3, Kraków 1961, ss. 75, fot. 9, zał. 7.
4. *Przebieg głównych procesów morfogenetycznych w południowo-zachodnim Spitsbergenie*, *Zesz. Nauk. UJ. Prace Geogr.* 13, Kraków 1966, ss. 125.
5. *Wartości środowiska przyrodniczego Wyziny Krakowsko-Wieluńskiej i zagadnienia jego ochrony*, *Stud. Ośr. Dok. Fizjogr. PAN*, Kraków 1972, 1, ss. 395.
6. *Wartości środowiska geograficznego dorzecza Białej Dunajcowej i zagadnienia jego ochrony*, *Stud. Ośr. Dok. Fizjogr. PAN*, Kraków 1976, 5, ss. 395.
7. *Metoda kartowania fizycznogeograficznego* [współautor: K. German], *Zesz. Nauk. UJ. Prace Geogr.* 45, Kraków 1978, s. 123–140.
8. *Structure of the geographical environment of the north-western Sörkappland (Spitsbergen)* [współautor: W. Ziaja], [w:] *Polar Studies of the Jagiellonian Univ. Spitsbergen Expeditions 1980–1982*, red. Z. Czepe, *Zesz. Nauk. UJ. Prace Geogr.* 63, Kraków 1985, s. 19–32.
9. *Regiony fizycznogeograficzne i typy środowiska przyrodniczego* [współautor: K. German], [w:] *Województwo tarnowskie. Monografia*, red. J. Warszńska, Zakł. Nar. Oss., Warszawa–Wrocław–Kraków–Gdańsk–Łódź 1988, s. 93–105.
10. *Comment on the Quaternary deposits map of the western Sorkapp Land, Spitsbergen, 1 : 25 000* [współautor: W. Ziaja], [w:] *Polar Studies of the Jagiellonian University*, t. 2: *Spitsbergen Expeditions 1983–1987*, red. Z. Czepe, *Zesz. Nauk. UJ. Prace Geogr.* 81, Kraków 1990, s. 57–64.

BIBLIOGRAFIA

- M. S. André, *Dispartition du géographe Zdzisław Czepe, pionnier de la recherche arctique polonaise*, Norois (Poitiers) 1991, 41/163, s. 464.
- I. Dynowska, B. Obrębska-Starkłowa, *Profesor Zdzisław Czepe (1917–1991)*, Folia Geogr., Ser. Geogr.-Phys. 1992, 23, s. 5–10 [wersje: polska i angielska].
- K. German, H. Malara, J. Pokorny, *Zdzisław Czepe (1917–1991)*, Czasop. Geogr. 1992, 63/3–4, s. 395–397.
- K. German, W. Ziaja, *Zdzisław Czepe 1917–1991*, [w:] *Geografia w Uniwersytecie Jagiellońskim 1849–1999*, t. 2: *Wybitni geografowie Uniwersytetu Jagiellońskiego*, red. B. Kortus, A. Jackowski, K. Krzemień, Wyd. Inst. Geogr. UJ, Kraków 1999, s. 155–170.
- A. Krawczyk, *Prof. dr hab. Zdzisław Czepe*, Zesz. Nauk. UJ. Prace Geogr. 94, Kraków 1993, s. 11–13.
- A. Krawczyk, *Prof. dr hab. Zdzisław Czepe (1917–1991)*, Biuletyn Polarny 1993, 1, s. 58–68.
- A. Krawczyk, W. Ziaja, *Zdzisław Czepe as a polar explorer*, Zesz. Nauk. UJ. Prace Geogr. 94, Kraków 1993, s. 15–19.
- S. Ochalek, *Dr hab. Zdzisław Czepe, Profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego, geograf, polarnik*, Archiwum Zakładu Geografii Fizycznej Instytutu Geografii UJ w Krakowie, 1991, ss. 11 [rękopis].
- W. Ziaja, *Zdzisław Czepe*, Polar Record (Cambridge) 1992, 28/167, s. 340.

Krystyna German
Wiesław Ziaja